

УДК 711.4

Т. О. Муха,

*Полтавський національний технічний
університет імені Юрія Кондратюка*

ПРО ОКРЕМІ ПІДХОДИ З ФОРМУВАННЯ АГРОРЕКРЕАЦІЙНИХ КОМПЛЕКСІВ

Анотація: розглядаються особливості формування агорекреаційних комплексів в межах малих населених пунктів. Розглянуті першочергові проблеми в аграрній і рекреаційній сферах, рішення котрих повинно бути спрямоване на розвиток, раціональне використання і подальше засвоєння природного потенціалу населених пунктів України.

Ключові слова: агорекреація, агротуризм, агорекреаційний комплекс.

Вступ. Україна має великі передумови для розвитку рекреаційних територій, які обумовлені наявністю природних ресурсів, мережею рекреаційних закладів і необхідної для їх функціонування інфраструктури. При цьому комплексне дослідження різноманітних природних ресурсів, оцінка їх сучасного стану обумовлюють розвиток рекреаційних закладів різного профілю. Розглянуті першочергові проблеми в аграрній і рекреаційній сферах, рішення котрих повинно бути спрямоване на розвиток, раціональне використання і подальше засвоєння природного потенціалу населених пунктів України.

Природні агорекреаційні комплекси малих населених пунктів мають велике значення для системи рекреації України. Збереження природних ресурсів повинно бути засновано, насамперед, на охороні курортно-рекреаційних зон. Незважаючи на очевидну екологічну потребу в розвитку агорекреаційних комплексів, на сьогодні в Україні, майже не визначені показники резервних територій для розвитку агорекреаційних утворень в малих населених пунктах навіть на найближчу перспективу. Тому постає проблема у більш ретельному вивченні комплексу питань з екологічного та містобудівного потенціалу агорекреаційних комплексів.

Огляд останніх джерел досліджень і публікацій. У кандидатській дисертації Кодіна В.О. [1] досліджується архітектурно-планувальна організація агорекреаційних сіл (на прикладі лісостепової зони України). У докторській дисертації В.В. Шулика [3], з позицій системного підходу, проаналізовано проблеми існуючого стану, досліджені особливості системної організації та відпрацьовані рекомендації з розвитку просторової структури рекреаційних систем в містобудівному просторі України. У кандидатській дисертації

І.Г. Пандяка [2] досліджуються особливості формування, структура та тенденції розвитку агрорекреаційних комплексів (на прикладі Львівської області).

Постановка завдання. Мета – дослідження особливостей формування агрорекреаційних комплексів в межах малих населених пунктів. В роботі застосована комплексна методика дослідження, яка базується на: історико-теоретичному методі при аналізі літературних джерел та проектних матеріалів; порівняльному методі при дослідженні зарубіжних та вітчизняних аналогів, виявленні їх регіональних, специфічних та спільних рис;

Основний матеріал і результати. Рекреація (пол. rekreacja – відпочинок, від лат. Recreatio – відновлення) – відпочинок і відновлення сил людини, витрачених у процесі праці. Рекреаційні ресурси являють собою сукупність природних та антропогенних об'єктів і явищ, які можуть бути використані для відпочинку, лікування і туризму. Природними вважаються узбережжя теплих морів; береги річок, озер і водосховищ, лісові і лугові масиви; передгір'я і гори; антропогенними – столичні та історичні центри; міста-курорти або курортні місцевості, релігійно-культові комплекси, фортифікаційні та інші окремі споруди, розташовані за межами населених пунктів.

Аграрний комплекс є структурованою системою, в якій оптимально поєднується галузі сільськогосподарського виробництва. Виробництво сільськогосподарської продукції, зберігання і реалізація в межах окремих підприємств, районів і областей створюють додаткові умови для більш раціонального використання землі, виробничих фондів, трудових і фінансових ресурсів, сприяють зменшенню затрат на виробництво аграрної продукції та підвищенню економічної ефективності агровиробництва.

В останні роки в країнах світу відбувається розширення площ земель, що відводяться під рекреацію. При цьому особливого значення набуває агротуризм. Територіальна організація агротуризму – це система просторового взаєморозташування малих населених пунктів, що надають агрорекреаційні послуги, по відношенню один до одного, а також щодо міст-центрів генерування споживачів агротуристичних послуг, сформованої транспортної інфраструктури території та об'єктів природної й етнокультурної спадщини регіону. Мережа сільського розселення України історично представлена кількома типами поселень – селами, хуторами, слободами, станціями, лісництвами. Проміжною формою між сільським поселенням і містом є селище міського типу. Доволі різняться між собою малі населені пункти України за розташуванням, будовою й функціями. Їх типологія схематично зображена на рис. 1.

Кожен типологічний підхід, представлений на рис. 1, враховує основні елементи мережі розселення, а саме: територію й історію формування малого населеного пункту, його населення в комплексі з сучасними економічними функціями поселень, планування їх забудови. Типологія поселень за розташуванням на місцевості передбачає їхнє групування щодо сельбищної території, представленої головними компонентами природи або її складовими: рельєфу, річкової сітки, озер, боліт, лісових масивів тощо. Окремо можна виділити підтипи топографічного розташування, особливо у гірських районах – прирічкове, схилове і гребеневе.

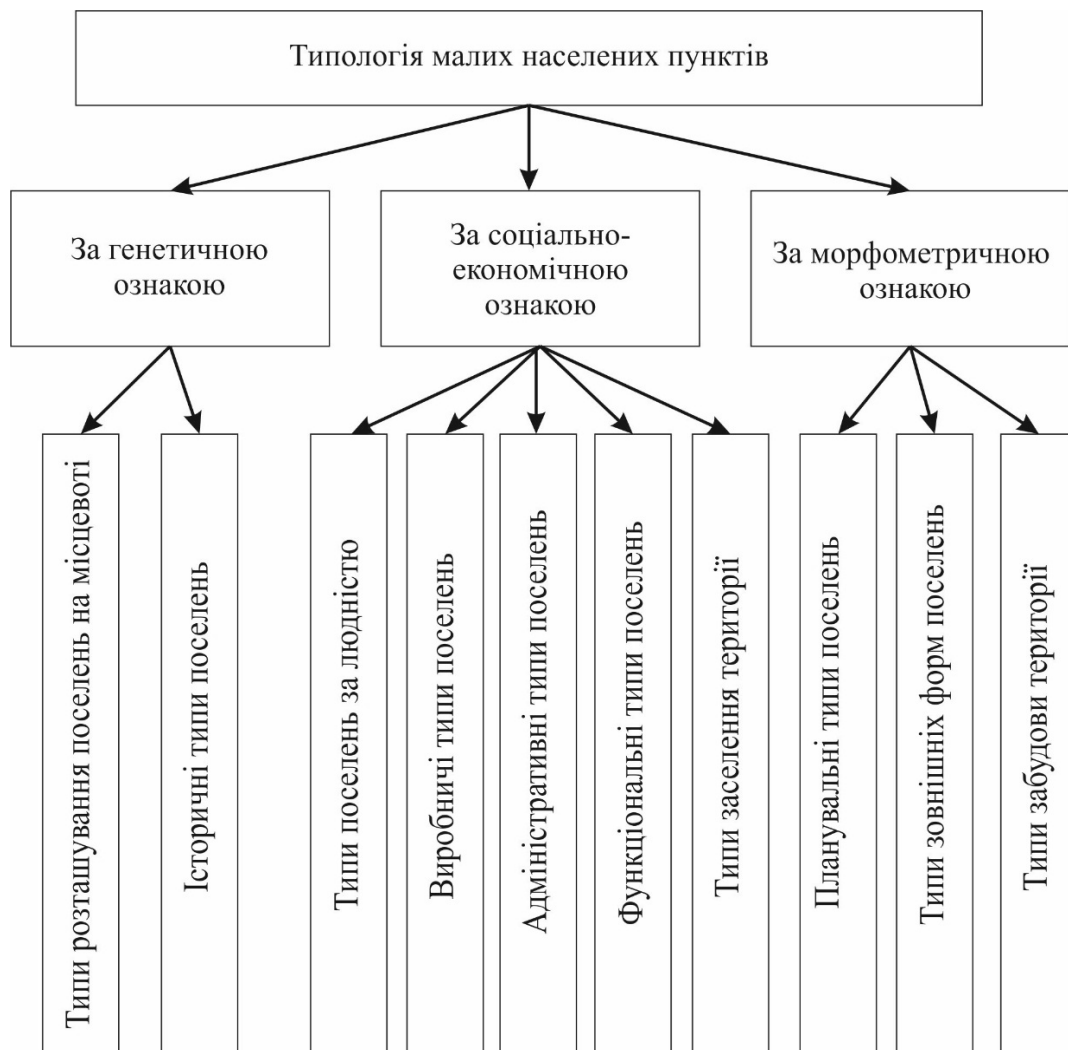

Рис. 1. Типологія малих населених пунктів України
(опрацьована за І. Г. Пандяком)

В залежності від таксономічної структури територіальної організації агротуризму формуються такі рівні (рис.2):

1) агрорекреаційні пункти – це окремі сільські населенні пункти та окремо розташовані агрорекреаційні заклади (екоагротеджі, фермерські садиби);

2) агрорекреаційний центр – це сільський населений пункт, розташований у місцевості з цінними курортно-рекреаційними ресурсами, в якому сформувалася мережа агроосель й агропансіонів;

3) агрорекреаційний вузол – це сукупність агрорекреаційних пунктів, згрупованих довкола курортно-туристичного центру в межах певної компактної території;

4) агрорекреаційний район – це однорідна в природно-етнокультурному плані територія з історично сформованою мережею сільських поселень;

5) агрорекреаційний регіон – це велика природно-етнокультурно-адміністративна територіальна одиниця, до якої можуть входити від однієї до кількох адміністративних областей, що характеризуються подібністю рис природно-ландшафтної будови, історико-культурного і соціально-економічного розвитку, традицій агрокультури, визначеними інфраструктурними зв'язками та іншими факторами [4].

Рис. 2. Рівні агрорекреаційних утворень

Агрорекреаційний комплекс України представлений величезними запасами різноманітних природних ресурсів, мережею санаторно-оздоровчих закладів і резервом досвідченого кадрового потенціалу.

Висновок. В ході дослідження було виявлено, що формування агрорекреаційних комплексів залежить від типології малих населених пунктів, де вони розташовуються. Кожен типологічний підхід враховує основні елементи мережі розселення та рівні агрорекреацій.

Література

1. Кодин В. А. Архитектурно-планировочная организация агрорекреационных поселений (на примере лесостепной зоны Украины): дис. канд. арх-ри 18.00.04 / Кодин Владимир Алексеевич. – К., 1988. – 199с.
2. Пандяк І. Г. Сільське розселення Львівської області: особливості формування, структура та тенденції розвитку [Текст] : дис. канд. геогр. наук: 11.00.02 / І.Г.Пандяк; Львівський національний ун-т ім. Івана Франка.
3. Шулик В. В. Методологічні проблеми формування регіональних рекреаційних систем (на прикладі Полтавської області): дис. ... канд. арх.-ри: 18.00.01 / Шулик Василь Васильович. – Полтава, 2001. – 191с.
4. Горішевський П. В., Сільський зелений туризм: організація гостинності на селі: підручник. Горішевський П. В., Васильєв В. П., Зінько Ю. В.: — Івано-Франківськ: Місто-Н, 2003. — 158 с.
5. Стаускас В.П. Градостроительный организация районов и центров отдыха / Стаускас В.П. – Л.: Стройиздат, Ленинградское отделение, 1977. – 164с.
6. Роберт Гілман. Экодеревни и устойчивые поселения / Роберт Гілман; [пер. з англ. Володимир Шестаков]. – С.-Петербург: фонд "Эковіль", 2000. – 67с.
7. Григор'єв В.А., Екологізація міст в світі, Росії, Сибіру: аналіт. огляд / Григор'єв В. А., Огородников І. А.: ГПНТБ СО РАН. – Новосибірськ, 2001. - С. - (Сер. Екологія. Вип. 63)
8. Kennedy M., Designing Ecological Settlements / Kennedy M., Kennedy D. Designing – Berlin: Reimer, 1997. – 229 p.

Аннотация

Рассматриваются особенности формирования агро рекреационных комплексов в пределах малых населенных пунктов. Рассмотрены первоочередные проблемы в аграрной и рекреационной сферах, решение которых должно быть направлено на развитие, рациональное использование и дальнейшее усвоение природного потенциала населенных пунктов Украины.

Ключевые слова: агрорекреация, агротуризм, агрорекреаційного комплекс.

Abstract]

The features of the formation of agrotecreational complexes within small settlements. Considered priority problems in agriculture and recreation areas, a decision which should be aimed at the development, rational use and subsequent assimilation natural potential settlements of Ukraine.

Keywords: agrotecreation, agrotourism, agrotecreational complex.